

УДК 355.233:37.091

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/79-1-40>

Олександр БУДАНОВ,
orcid.org/0000-0002-2122-2708

аспірант

Навчально-наукового інституту

«Українська інженерно-педагогічна академія»

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

(Харків, Україна) pavelfeofanovich@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ АВТОМАТИЗОВАНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ЮРИСТІВ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті досліджуються актуальні проблеми професійної підготовки військових юристів для військово-юридичної діяльності в екстремальних умовах воєнного стану. Автор підкреслює, що сучасні навчальні програми не завжди враховують специфіку сучасних військових конфліктів, таких як гібридні війни, та не адаптовані до швидко змінюваних правових вимог. Важливою проблемою є обмежена кількість практичних тренувань і симуляцій, що відображають реалії кризових ситуацій. Особливу увагу приділено недостатній підготовці з міжнародного гуманітарного права, яке відіграє ключову роль під час військових конфліктів. В статті акцентується на важливості технічної підготовки, особливо в умовах використання нових технологій, таких, як кібератаки та дрони.

Автор також аналізує проблеми стресостійкості, що є критичною для військових юристів під час військово-юридичної діяльності в екстремальних умовах воєнного стану, а також в умовах підвищеної напруги та небезпеки. Підкреслено необхідність міждисциплінарної підготовки, яка поєднує знання в праві, військовій стратегії та кризовому управлінні, а також важливість дотримання етичних норм і прав військовослужбовців в умовах воєнного стану. Крім того, стаття висвітлює роль сучасних методів підготовки, таких як автоматизовані засоби навчання та симуляційне моделювання, які дають можливість ефективніше відтворювати екстремальні ситуації та підвищувати рівень професійної готовності. Показано, що симуляційні моделі навчання, дозволяють вирішувати нестандартні правові задачі, які характерні для екстремальних умов і під час бойових дій, що є важливим аспектом підготовки військових юристів. Застосування таких технологій дозволяє створювати реалістичні сценарії, спрямовані на формування вмінь та навичок, необхідних для швидкого і правильного прийняття рішень у складних умовах. Вирішення зазначених проблем дозволить підвищити якість підготовки військових юристів та їх здатність до ефективного виконання службових обов'язків у екстремальних умовах воєнного стану.

Ключові слова: професійна підготовка військових юристів, автоматизовані засоби навчання, інформаційно-симуляційні моделі навчання.

Oleksandr BUDANOV,
orcid.org/0000-0002-2122-2708

PhD student

Educational and Scientific Institute

"Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy"

of V.N. Karazin Kharkiv National University

(Kharkiv, Ukraine) pavelfeofanovich@ukr.net

THE USE OF THE AUTOMATED FACILITIES OF STUDIES IS FOR PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE SOLDIERY LAWYERS IN EXTREME CONDITIONS OF MARTIAL LAW

The article explores the actual problems of professional training for military lawyers engaged in military-legal activities in extreme conditions of martial law. The author emphasizes that modern educational programs do not always account for the specifics of contemporary military conflicts, such as hybrid wars, and are not adapted to rapidly changing legal requirements. A significant problem is the limited amount of practical training and simulations that reflect the realities of crisis situations. Special attention is paid to the insufficient training in international humanitarian law, which plays a key role during military conflicts. The article highlights the importance of technical training, especially in the use of new technologies such as cyberattacks and drones.

The author also analyzes the problems of stress resistance, which is critical for military lawyers during military-legal activities in extreme martial law conditions, as well as in situations of heightened tension and danger. The necessity

of interdisciplinary training is emphasized, combining knowledge in law, military strategy, and crisis management, as well as the importance of adhering to ethical standards and the rights of military personnel in martial law conditions. In addition, the article highlights the role of modern training methods, such as automated learning tools and simulation modeling, which allow for more effective replication of extreme situations and enhance the level of professional readiness. It is shown that simulation-based learning models allow solving non-standard legal tasks that are characteristic of extreme conditions and combat operations, an important aspect of military lawyer training. The use of such technologies allows for the creation of realistic scenarios aimed at developing the skills and abilities necessary for making quick and correct decisions in challenging conditions. Solving these issues will improve the quality of military lawyer training and their ability to effectively perform duties under the extreme conditions of martial law.

Key words: professional training of military lawyers, automated learning tools, information-simulation learning models.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день існує кілька актуальних проблем у сфері професійної підготовки військових юристів для діяльності в екстремальних умовах воєнного стану. Сучасні навчальні програми не завжди відповідають реаліям воєнного стану, недостатньо враховуючи специфіку військових конфліктів та зміни в правових вимогах. Відсутність реальних тренувань і симуляцій, знижує готовність курсантів-юристів до оперативного вирішення правових питань у кризових ситуаціях. Нові технології, такі як кібернетичні атаки і дрони, часто не враховуються у навчальних планах, що створює правові виклики. Високий рівень стресу в умовах воєнного стану, підкреслює важливість тренінгів з управління стресом. Є проблеми з міждисциплінарною підготовкою (наприклад, вимагається інтеграція знань з різних областей, але сучасні програми часто не забезпечують цього). Також є проблеми з оновленням знань (наприклад, швидкі зміни в правовій ситуації потребують постійного оновлення навчальних програм). Особливу увагу слід звернути на не використання автоматизованих засобів навчання: відсутність інтеграції сучасних технологій у процес підготовки курсантів-юристів обмежує їх можливості для ефективного засвоєння знань та навичок, необхідних для роботи в умовах екстремальних ситуацій.

Тому, комплексний підхід до вирішення зазначених проблем, є критично важливим для підвищення якості підготовки майбутніх військових юристів, що в свою чергу, забезпечить їхню готовність до ефективного виконання обов'язків в екстремальних умовах воєнного стану.

Аналіз досліджень. Аналіз досліджень та публікацій з теми професійної підготовки майбутніх юристів для майбутньої діяльності в екстремальних умовах показав, що в умовах сучасних військових конфліктів та постійних загроз національній безпеці, професійна підготовка військових юристів стає особливо актуальною.

Дослідження та публікації в цій сфері фокусуються на специфічних аспектах підготовки, необ-

хідних для успішної діяльності військових юристів в умовах екстремальних ситуацій. Дослідження свідчать про необхідність актуалізації навчальних програм для військових юристів, зокрема з урахуванням специфіки воєнного стану та гібридних війн.

У науковій літературі досить широко представлені дослідження, присвячені проблемі професійної підготовки майбутніх юристів з використанням автоматизованих засобів навчання. У роботі (Романів, 2020: 112, 116) підкреслюється, що традиційні підходи до навчання, не відповідають вимогам сучасного процесу професійної підготовки майбутніх юристів, тому актуальні дослідження намагаються знайти рішення для інтеграції нових модулів у навчальні курси.

Багато публікацій акцентують увагу на важливості практичних тренувань, симуляцій та сценарних вправ, які відображають реалії діяльності юриста. У роботі (Бочевар, 2026: 5–6), автор наголошує на недостатній кількості практичних занять, що може знизити готовність майбутніх юристів до реальних викликів. Дослідники закликають до більш активного впровадження тренінгів на основі сценаріїв кризових ситуацій. У роботі (Федоренко, Рожков, 2019: 1–2), акцентовано увагу на важливості набутих умінь і навичок, які були отримані в результаті інформатизації освіти і впровадження в навчальний процес інформаційно-комунікаційних технологій, а також визначено цілі інформатизації освіти сучасного закладу вищої освіти (ЗВО). В умовах технологічного прогресу, особливо у сфері інформаційних технологій, важливо забезпечити юристів знаннями про нові загрози, такі як кібератаки. У роботі (Моїсеєнко та інші, 2016: 20–21), висвітлено визначення поняття мобільного інформаційно-освітнього середовища ЗВО, спрямованого на задоволення освітньо-наукових потреб всіх користувачів у забезпеченні необхідними електронними ресурсами у будь-який час та у будь-якому місці, а також акцентують увагу на впровадженні курсів, які охоплюють сучасні технології, їх використання та юридичні наслідки. У роботі (Логінова, 2012: 72) визна-

чено, що інформаційно-комунікаційні технології у контексті їх застосування в освітньому процесі, потрібно розуміти, як інструмент пізнання. Вказано, що значення інформаційно-комунікаційних технологій у процесі провадження вищої юридичної освіти, полягає у виключенні можливості заміщення «віртуальним» освітнім процесом реального. Публікація (Ківалов, 2019: 9), що стосується сучасних методів навчання, вказують на зростаюче використання автоматизованих навчальних засобів та симуляційного моделювання в підготовці майбутніх юристів. Дослідження в цій області підкреслюють переваги інтерактивних методів навчання, які можуть покращити якість підготовки, надаючи курсантам-юристам можливість відтворювати реалістичні сценарії.

Професійна підготовка майбутніх військових юристів здійснюється на військово-юридичних факультетах закладів вищої освіти (ЗВО) відповідно до вимог керівних документів.

Для оперативного вирішення правових ситуацій, військовий юрист повинен застосовувати ІКТ, які мають допомогти систематизувати та забезпечити швидкий доступ до правової інформації. Відповідно сьогодні важливо навчити курсанта-юриста не лише базовим правовим знанням, але й умінню оперативно реагувати та знаходити вирішення різноманітних правових ситуацій, особливо в умовах воєнного стану, як досліджено у роботі (Буданов, 2023: 46).

Зміст та особливості професійної підготовки майбутніх військових юристів для військово-юридичної діяльності у підрозділах та формуваннях силових структур, містять дослідження (Федоренко, Радченко, 2020: 213–215). Екстремальність умов військово-юридичної діяльності досліджувались у роботах (Радченко, 2020: 167–168) та (Буданов, 2022: 98–100).

Таким чином, аналіз досліджень та публікацій з теми професійної підготовки майбутніх юристів, вказує на наявність значних недоліків у підготовці, які необхідно усунути для забезпечення ефективності діяльності юристів у екстремальних умовах.

Важливими аспектами залишаються адаптація навчальних програм, інтеграція практичних тренувань, навчання з міжнародного гуманітарного права, технічні знання, розвиток стресостійкості, а також використання сучасних навчальних технологій.

Загалом, вирішення зазначених проблем і впровадження нових підходів до підготовки військових юристів сприятиме підвищенню їхньої професійної готовності до дій в умовах екстремальних ситуацій та забезпечить ефективне вико-

нання службових обов'язків у рамках військово-юридичної діяльності.

Мета статті полягає в підвищенні професійної готовності військових юристів до дій в екстремальних умовах, що сприятиме їхньому ефективному виконанню службових обов'язків у військово-юридичній діяльності на основі виявлення та аналізу недоліків у навчанні майбутніх військових юристів та формулювання рекомендацій, щодо їх усунення шляхом адаптації навчальних програм, інтеграції практичних тренувань, навчання з міжнародного гуманітарного права, розвитку технічних знань і стресостійкості, а також застосування сучасних навчальних технологій.

Виклад основного матеріалу. Насамперед, необхідно з'ясувати дефініції поняття «Військова-юридична служба в екстремальних умовах воєнного стану».

Військова-юридична служба в екстремальних умовах воєнного стану – це спеціалізована діяльність військових юристів, спрямована на правове забезпечення військових операцій, захист прав військовослужбовців і цивільного населення, а також забезпечення дотримання військового та міжнародного гуманітарного права в умовах підвищеної небезпеки та надзвичайних ситуацій. Важливою частиною роботи військових юристів є вирішення нестандартних і нештатних правових та юридичних завдань, що виникають у бойовій обстановці, включаючи правову оцінку дій військових підрозділів, оперативне розслідування військових злочинів, участь у судових процесах військових трибуналів, а також надання юридичних консультацій командуванню в умовах динамічної бойової ситуації.

Розглянемо особливості професійної підготовки майбутніх військових юристів до діяльності в екстремальних умовах воєнного стану.

Підготовка військових юристів для роботи в умовах воєнного стану є важливим і багатограним процесом, який вимагає комплексного підходу, враховуючи як традиційні методи навчання, так і сучасні автоматизовані інформаційні технології. Військові конфлікти та інші екстремальні умови, в яких може здійснюватися їхня діяльність, вимагають від військових юристів високого рівня професійної компетентності, стійкості до стресу та здатності приймати оперативні й адекватні рішення в критичних ситуаціях.

Виділимо основні етапи професійної підготовки майбутніх військових юристів до діяльності в екстремальних умовах воєнного стану:

Етап № 1: Правова підготовка.

Однією з ключових складових професійної підготовки військових юристів є їхня правова

освіта, яка охоплює вивчення міжнародного гуманітарного права, національного законодавства, а також законів воєнного стану. Важливим є розуміння базових положень Женевських конвенцій, які регулюють захист цивільного населення та учасників бойових дій.

Військові юристи повинні володіти знаннями про правила ведення війни, засоби та методи ведення бойових дій, які заборонені міжнародним правом, а також правові наслідки порушень законів війни. Крім цього, юристи мають вивчати аспекти прав людини під час збройних конфліктів. Поглиблене знання правових норм є необхідним для ухвалення швидких і точних рішень, що забезпечують дотримання прав людини та справедливості навіть в умовах екстремальних обставин.

Етап № 2: Використання автоматизованих інформаційних технологій у підготовці військових юристів.

Застосування автоматизованих інформаційних технологій (АІТ) у підготовці військових юристів є важливим етапом модернізації освітнього процесу, що відображає загальні тенденції цифровізації та інформатизації в усіх сферах людської діяльності. Автоматизовані технології стають не лише засобом передачі знань, але й важливим інструментом для симуляції реальних бойових умов, у яких військові юристи змушені працювати під час конфліктів.

Розглянемо інтеграцію АІТ у військово-правову освіту. Використання автоматизованих систем у військовій юридичній освіті дозволяє створювати інтерактивні освітні середовища, що значно підвищує ефективність навчання та рівень підготовки майбутніх військових юристів. Ці системи дають змогу розширити межі класичної підготовки за рахунок впровадження динамічних симуляцій реальних бойових ситуацій, що дозволяє курсантам-юристам, швидко адаптуватися до умов воєнного стану. Зокрема, автоматизовані інформаційні системи дозволяють моделювати бойові операції з урахуванням усіх юридичних аспектів, таких як застосування міжнародного гуманітарного права, національних законодавчих норм та правил ведення військових (бойових) дій. Така підготовка сприяє тому, що військові юристи отримують практичні навички ухвалення юридично правильних рішень у ситуаціях, які максимально наближені до реальних.

Розглянемо ефективність обробки інформації. Автоматизовані інформаційні системи також дозволяють оперативно збирати, зберігати та аналізувати великі обсяги даних, що є важливим аспектом для правової підтримки військових

операцій. Завдяки швидкому доступу до інформаційних ресурсів, військові юристи можуть оперативного переглядати правові акти, рішення міжнародних судів або документи, пов'язані з правилами ведення бойових дій. Автоматизовані бази даних допомагають не тільки швидко знаходити потрібну інформацію, але й зберігати дані для подальшого аналізу, що є важливим елементом для розробки стратегічних юридичних рішень у складних умовах.

Розглянемо використання технологій штучного інтелекту. Новітні розробки у сфері штучного інтелекту (ШІ) також поступово впроваджуються у систему підготовки військових юристів. Системи на основі ШІ дозволяють автоматизувати певні аспекти юридичної практики, наприклад, автоматичний аналіз правових документів або прогнозування результатів судових процесів на основі попередніх рішень. Ці технології можуть бути використані для моделювання юридичних наслідків різних стратегій військових операцій, що дозволяє військовим юристам краще оцінювати ризики і можливі наслідки своїх рішень.

Таким чином, інтеграція АІТ у підготовку військових юристів забезпечує значне підвищення ефективності освітнього процесу, дозволяючи курсантам-юристам здобувати практичні навички в реалістичних умовах, а також сприяє прийняттю більш обґрунтованих юридичних рішень завдяки швидкому доступу до великого обсягу інформації.

Етап № 3: Використання автоматизованих навчальних засобів.

Автоматизовані навчальні засоби (АНЗ), являють собою ключовий елемент сучасної системи підготовки військових юристів, забезпечуючи адаптивність навчального процесу та гнучкість у підходах до викладання матеріалу. Ці засоби дозволяють не лише ефективно передавати знання, але й активно впливати на формування навичок прийняття рішень у стресових ситуаціях.

Розглянемо інтерактивні тренажери та симуляції. Одним із найважливіших аспектів АНЗ є використання інтерактивних тренажерів та симуляцій, які дозволяють моделювати складні юридичні ситуації у контексті бойових дій. Наприклад, за допомогою тренажерів можна відпрацьовувати сценарії ухвалення рішень у надзвичайних ситуаціях, таких як порушення законів війни або злочини проти людства. Такі симуляції дозволяють військовим юристам аналізувати наслідки своїх рішень і навчатися реагувати на реальні правові виклики.

Використання віртуальної реальності (VR) та доповненої реальності (AR) у навчальних системах забезпечує поглиблене занурення в бойові

ситуації. Це дозволяє військовим юристам краще розуміти специфіку виконання їхніх функцій під час реальних бойових дій, враховуючи як правові, так і практичні аспекти.

Автоматизовані навчальні засоби також дозволяють індивідуалізувати процес навчання, адаптуючи освітню програму до потреб і особливостей кожного курсанта-юриста. Використання алгоритмів штучного інтелекту дозволяє автоматизованим системам оцінювати прогрес кожного курсанта-юриста та підлаштовувати матеріал відповідно до його індивідуальних потреб. Це особливо важливо у підготовці військових юристів, оскільки різні курсанти-юристи можуть мати різний рівень підготовки та спеціалізації.

Автоматизовані навчальні системи також дозволяють збирати і аналізувати великі обсяги даних про навчальний процес. Застосування методів великих даних у військовій юридичній освіті допомагає не лише аналізувати ефективність навчальних програм, але й коригувати їх у реальному часі. Завдяки цьому, навчальні заклади можуть оптимізувати освітній процес, підвищуючи його ефективність і гнучкість.

Окрім тренажерів і симуляцій, значна частина АНЗ включає в себе віртуальні навчальні платформи, що дозволяють курсантам-юристам самостійно опрацьовувати навчальний матеріал і виконувати тестові завдання в інтерактивному режимі. Такі платформи надають можливість доступу до навчальних ресурсів з будь-якої точки світу, що особливо важливо в умовах обмеженого доступу до традиційних освітніх закладів через бойові дії.

Таким чином, застосування автоматизованих інформаційних технологій і автоматизованих навчальних засобів у підготовці військових юристів значно підвищує ефективність освітнього процесу. Використання сучасних технологій дозволяє моделювати реальні бойові ситуації, індивідуалізувати навчальні програми та підвищувати точність прийняття рішень в умовах екстремальних обставин воєнного стану. Завдяки інтеграції автоматизованих систем у військову юридичну освіту, майбутні військові юристи отримують не лише теоретичні знання, але й практичні навички, необхідні для виконання своїх обов'язків у складних умовах сучасних конфліктів.

Етап № 4: Психологічна підготовка.

Психологічна підготовка є ще однією важливою складовою професійної підготовки військових юристів. Робота в екстремальних умовах воєнного стану потребує значної стійкості до стресу, здатності залишатися спокійними та врівноваженими навіть у найскладніших ситу-

аціях. Військові юристи повинні не лише вміти контролювати власні емоції, але й підтримувати бойовий дух своїх колег та підлеглих, сприяти збереженню дисципліни та порядку. Застосування автоматизованих систем у цій сфері також стає дедалі більш актуальним. Сучасні технології дозволяють використовувати психологічні тренажери, що імітують стресові ситуації, з якими можуть стикатися військові юристи. Це дозволяє підвищити їхню психологічну готовність до роботи в умовах високого ризику.

Етап № 5: Стратегічне планування і керування умовами воєнного стану.

Юридична підтримка під час воєнного стану (або ведення військових бойових дій) включає також роботу з управління процесами планування операцій і забезпечення дотримання норм міжнародного права. Військові юристи повинні мати знання з юридичних аспектів управління збройними силами під час ведення військових операцій, включаючи забезпечення правової підтримки під час прийняття рішень на найвищому рівні. У цьому контексті автоматизовані системи можуть надавати важливу допомогу для аналізу великих обсягів даних, оцінки ризиків та вироблення правових рекомендацій для військового командування.

Етап № 6: Практична підготовка військових юристів до діяльності в екстремальних умовах.

Підготовка до діяльності в екстремальних умовах повинна мати практичний характер.

Окрім традиційних методів навчання, необхідно приділяти велику увагу практичним тренуванням.

Моделювання реальних бойових ситуацій, участь у військових навчаннях та використання симуляторів, дозволяє майбутнім юристам опрацьовувати свої навички в умовах, максимально наближених до реальних.

Автоматизовані системи дозволяють проводити тренування у віртуальних середовищах, що знижує витрати на матеріальні ресурси та забезпечує більш гнучкі можливості для відпрацювання навичок. Це особливо важливо для військових юристів, яким потрібно не тільки мати глибокі юридичні знання, але й вміти оперативно їх застосовувати в умовах обмеженого часу.

Практична підготовка військових юристів до діяльності в екстремальних умовах вимагає практичних тренувань з використанням віртуальних середовищ та симуляторів.

Умови воєнного стану вимагають оперативного прийняття рішень у складних ситуаціях, що потребує глибоких знань у військовому праві.

Автоматизовані системи допомагають: створювати різноманітні сценарії, включаючи дії під час воєнних конфліктів; відпрацьовувати реакції військових юристів у реальному часі на змінні обставини, що дозволяє перевіряти та коригувати їхні навички в умовах стресу та ризику.

Ця модель дозволяє підготувати військових юристів до ефективного вирішення правових проблем, які виникають в екстремальних умовах.

Для того, щоб надати глибший науковий аналіз симуляційних моделей при вирішенні правових задач, зокрема таких, як розкрадання зброї в умовах воєнного стану, варто розробити чіткий алгоритм дій військового юриста, який працює з такою задачею.

Використання симуляційних моделей, може допомогти в опрацюванні ситуації через практичний підхід, де автоматизовані системи моделюють різні сценарії та юридичні аспекти, що дозволяє детально розібрати кожен етап.

Блок-схема алгоритму вирішення правової задачі, наведена на рис. 1, яка може бути основою для вирішення правової задачі в умовах воєнного стану (наприклад, розкрадання зброї в умовах воєнного стану).

На основі розробленої блок-схеми алгоритму вирішення правової задачі (рис. 1), щодо розкрадання зброї в умовах воєнного стану, отримано низку теоретичних та практичних результатів. Розглянемо теоретичні результати, щодо використання симуляційних моделей при вирішенні правових задач, зокрема таких, як розкрадання зброї в умовах воєнного стану:

- систематизація правових дій: алгоритм чітко структурує процес правового аналізу інциденту, починаючи від ідентифікації правопорушення і закінчуючи юридичним процесом, що дозволяє створити більш узгоджену систему розгляду справ, що важливо для гармонізації правових дій в умовах воєнного стану, коли час на прийняття рішень обмежений, а обставини змінюються швидко;

- юридична адаптація до воєнного стану: алгоритм враховує специфіку воєнного законодавства та підкреслює обтяжуючі обставини в умовах воєнного стану, що дає можливість більш точно кваліфікувати злочини і застосовувати відповідні правові норми, що надає теоретичну базу для подальшої розробки спеціалізованих законів для військових юристів;

- міжнародно-правовий контекст: інтеграція норм міжнародного гуманітарного права у процес оцінки дій та аналізу ситуації, що підвищує правову обґрунтованість рішень;

- моделювання процесів: використання симуляцій, як частини навчального процесу та правової підготовки, закладає основу для розробки навчальних систем, які базуються на реалістичних моделях юридичних задач, що створює науково-методичний підхід для розвитку юридичної освіти військових юристів.

Розглянемо практичні результати, щодо використання симуляційних моделей при вирішенні правових задач, зокрема таких, як розкрадання зброї в умовах воєнного стану (рис. 1):

- покращення оперативності прийняття рішень: алгоритм дозволяє військовим юристам оперативно реагувати на інциденти, такі як розкрадання зброї, що особливо важливо в умовах воєнного стану або надзвичайних ситуацій (наприклад, використання автоматизованих систем для збору доказів та кваліфікації дій значно скорочує час на виконання слідчих дій і прийняття рішень);

- практична підготовка за допомогою симуляцій: застосування симуляційних систем, надає можливість військовим юристам відпрацьовувати свої дії у віртуальному середовищі, моделюючи реальні ситуації, що дозволяє не тільки підготуватися до реальних умов, але й відпрацьовувати помилки та коригувати свої дії без реальних ризиків;

- зниження ризиків і покращення контролю за зброєю: запропоновані рекомендації щодо покращення обліку та зберігання зброї допоможуть знизити кількість розкрадань та підвищити безпеку у військових частинах (наприклад, цей практичний результат можливо впровадити у військових структурах для зміцнення систем контролю);

- реальне застосування правових рішень у бойових умовах: алгоритм дає можливість військовим юристам чітко орієнтуватися у складних правових ситуаціях, що виникають під час бойових (військових) дій, та надавати практичні рішення щодо захисту прав військовослужбовців і цивільного населення.

Таким чином, алгоритм сприяє, як покращенню теоретичних знань військових юристів, так і їх практичної готовності до виконання службових обов'язків у екстремальних умовах воєнного стану.

Для ефективного відпрацювання цього алгоритму можна створити симуляційні моделі на основі реальних або гіпотетичних сценаріїв:

- симуляція розкрадання: створення віртуальної моделі викрадення зброї з військової частини (наприклад, моделювання дій винних осіб, зокрема підготовки та виконання викрадення);

- віртуальне розслідування: юристам надається ошуку доказів, обробки зібраної інформації та проведення правового аналізу;

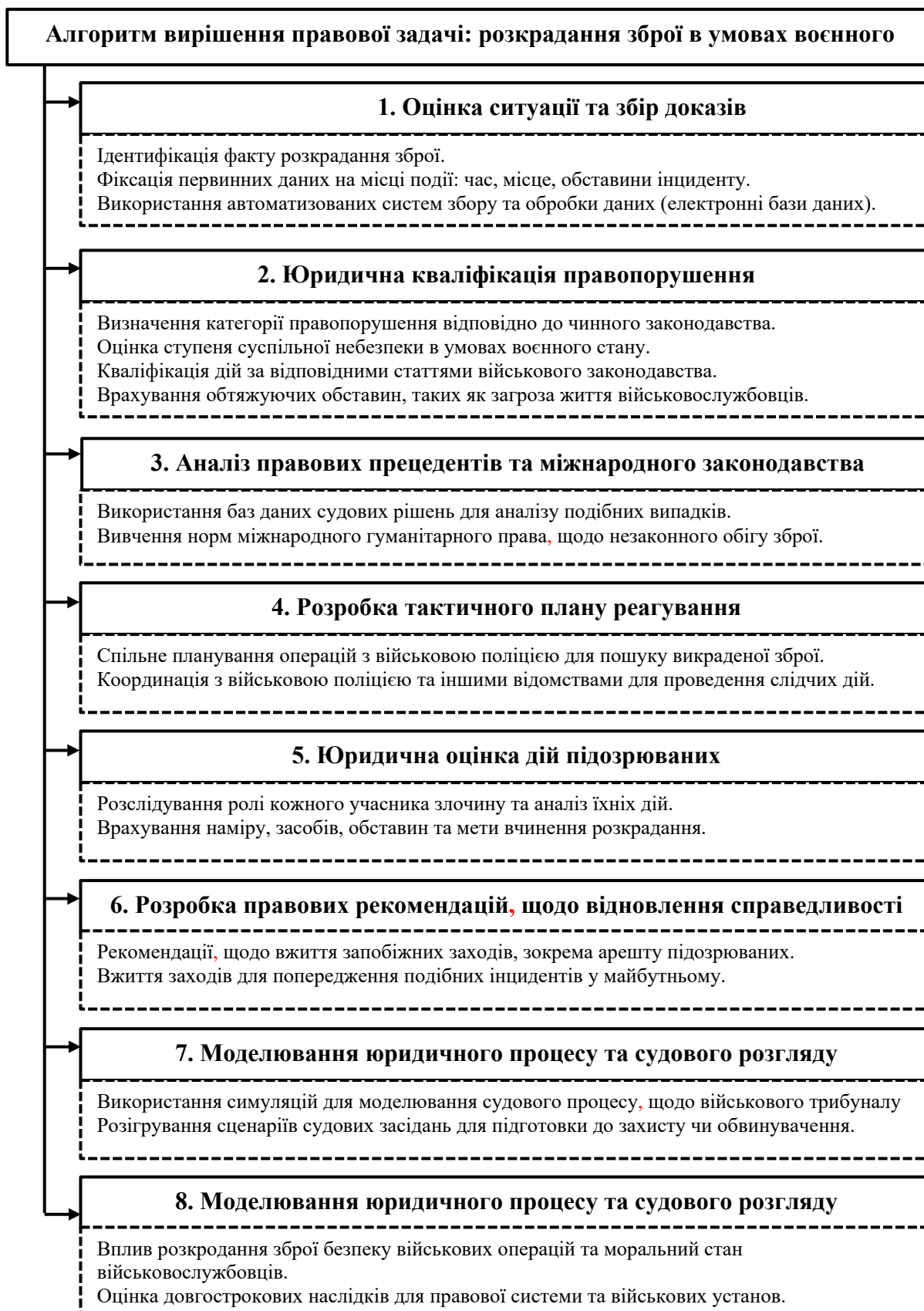

Рис. 1. Блок-схема алгоритму вирішення правової задачі

– моделювання судового процесу: відтворення реального процесу судового засідання з можливістю змінювати сценарії залежно від дії сторін.

Розглянемо підхід до професійної підготовки майбутніх військових юристів в умовах воєнного стану через використання симуляційних моделей, який дозволяє розвинути критичні навички для роботи у складних правових ситуаціях.

Нижче розглянуто деталі цього процесу з точки зору майбутньої юридичної діяльності військових юристів.

1. Створення симуляцій на основі реальних та гіпотетичних сценаріїв.

Симуляційне моделювання на основі сценаріїв розкрадання зброї, дозволяє юристам заглибитися в різні етапи злочину, починаючи з підготовки і виконання розкрадання, до розслідування і судового процесу. Кожна симуляція повинна моделювати не лише дії винних осіб, але й реакції військових структур, поліції та інших суб'єктів.

Переваги для підготовки за допомогою симуляційного моделювання:

– реалістичні умови: створення симуляцій на базі реальних подій підвищує точність моделювання та забезпечує учасників підготовки знаннями і навичками, максимально наближеними до тих, що знадобляться у реальному житті;

– оцінка реакцій: юристи можуть аналізувати не лише злочин, але й ефективність військових операцій, наприклад, як швидко було виявлено викрадення і які заходи вживалися для повернення зброї.

2. Використання віртуальних систем для розслідування правопорушень.

Симуляції надають військовим юристам можливість використовувати цифрові засоби для виявлення доказів, включаючи аналіз відеоспостереження, аналіз електронних даних, моделювання поведінки підозрюваних та координацію розслідування між різними військовими структурами.

Професійні аспекти підготовки майбутніх юристів:

– оперування великими обсягами даних: в умовах воєнного стану військові юристи часто працюють з великою кількістю інформації, і автоматизовані системи допомагають швидко обробляти дані та знаходити критичні докази;

– моделювання слідчих дій: у симуляційних умовах юристи можуть вивчати різні шляхи збору доказів, такі як аналіз цифрових слідів, що дозволяє підготуватися до реальних слідчих дій.

3. Моделювання судових процесів.

Одним з ключових етапів підготовки військових юристів є моделювання судового процесу. Це передбачає створення судового засідання,

де юристи можуть практикувати виступи в ролі обвинувачів або захисників, вивчаючи стратегії захисту і звинувачення.

Підвищення кваліфікації через симуляцію правової задачі:

– практичне застосування знань: симуляція судового процесу дозволяє курсантам-юристам закріпити теоретичні знання через їх практичне застосування, а також розробити правові стратегії;

– імітація змінних сценаріїв: важливим аспектом є можливість змінювати сценарії у реальному часі, щоб курсанти-юристи мали змогу відпрацювати різні варіанти розвитку подій залежно від того, як реагують інші сторони процесу.

4. Практичні результати підготовки майбутніх військових юристів.

Завдяки інтеграції симуляцій у процес навчання, курсанти-юристи можуть:

– вивчити алгоритми дій при розслідуванні правопорушень, пов'язаних з розкраданням зброї або інших загроз;

– підготуватися до роботи у стресових умовах: в умовах воєнного стану, коли рішення повинні прийматися швидко, симуляції допомагають адаптуватися до реальних умов.

– оволодіти навичками антикризового менеджменту: уміння реагувати на кризові ситуації, є важливим аспектом юридичної діяльності в збройних силах.

Таким чином, використання симуляційних моделей, дозволяє майбутнім військовим юристам, розвинути професійні навички, які знадобляться для оперативної роботи у складних і небезпечних умовах воєнного стану. Це сприяє кращому розумінню алгоритмів розслідування та судових процесів, а також підвищує готовність до реальних правових викликів, з якими юристи можуть стикатися у своїй професійній діяльності.

Висновки. Підсумовуючи зазначене вище, можемо констатувати, що професійна підготовка майбутніх військових юристів для діяльності в екстремальних умовах воєнного стану, вимагає комплексного підходу, який включає глибоку правову освіту, використання автоматизованих інформаційних технологій і навчальних засобів, психологічну підготовку та практичні тренування. Автоматизовані системи, не лише підвищують ефективність навчального процесу, але й сприяють кращому опануванню навичок, необхідних для роботи в умовах воєнного стану.

Використання автоматизованих інформаційних технологій та симуляційних моделей у підготовці військових юристів, є ефективним підходом, який значно підвищує якість навчального процесу в умо-

вах воєнного стану. Основною перевагою є поєднання теоретичних знань із практичними навичками через моделювання реальних або гіпотетичних ситуацій. Це забезпечує можливість майбутнім військовим юристам, відпрацьовувати алгоритми юридичних дій в умовах, максимально наближених до реальних бойових або кризових обставин.

У ході дослідження отримані наступні теоретичні та практичні результати:

1. Розробка та впровадження алгоритмів вирішення складних правових завдань через симуляційні моделі, що дозволяють військовим юристам практикуватися у вирішенні правових задач в умовах екстремальних ситуацій. Цей підхід об'єднує правові знання, технології та тактичне планування у єдину навчальну систему.

2. Інтеграція цифрових симуляційних середовищ із процесом навчання, що дає можливість імітувати складні правові ситуації, оперативно проводити юридичний аналіз, і моделювати судові процеси, підготовлюючи курсантів-юристів до роботи в реальних умовах воєнного стану.

3. Застосування АІТ для прискорення процесів правового аналізу та прийняття рішень, що є критичним у ситуаціях обмеженого часу й підвищеної небезпеки, з якими стикаються військові юристи.

4. Персоналізація навчального процесу, яка дозволяє адаптувати навчальні програми під індивідуальні потреби кожного курсанта-юриста та забезпечити глибше розуміння юридичних процесів і стратегій реагування на правові проблеми у військовій сфері.

Таким чином, наукові результати дослідження полягають у впровадженні інноваційних підходів до професійної підготовки військових юристів, які поєднують сучасні інформаційні технології, моделювання складних правових ситуацій та практичні навички роботи в екстремальних умовах.

Це дослідження робить важливий внесок у розвиток системи юридичної освіти, підвищуючи готовність військових юристів до ефективного виконання своїх обов'язків в умовах воєнного стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Романів Х. Б. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні професійної правосвідомості студентів-юристів. *Інформація і право*. 2020. Вип. 3. С. 110–118. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3550>
2. Бочевар А. Г. Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх юристів. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*. 2016. Вип. 1. С. 5–10. URL: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2016-1-3>
3. Федоренко О. Г., Рожков С. І. Інформаційно-комунікаційні технології як запорука підвищення якості підготовки майбутнього фахівця. *Науковий вісник Донбасу*. 2019. №. 1–2. URL: [http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/2019/N1-2\(39-40\)/fogpmf.PDF](http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/2019/N1-2(39-40)/fogpmf.PDF) (дата звернення 07.08.2023).
4. Моїсєнко Н. В. Мобільне інформаційно-освітнє середовище вищого навчального закладу. *Вісник Черкаського університету. Сер. Педагогічні науки*. 2016. № 11. С. 20–27. <https://doi.org/10.31812/0564/720>
5. Логінова Н. І. Інформаційно-комунікаційні технології у процесі персоналізації підготовки майбутніх правознавців. *Юридична психологія та педагогіка*. 2012. Вип. 2 (12). С. 71–79.
6. Ківалов С. В. Інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі в галузі права. *Актуальні проблеми політики*. 2019. Вип. 64. С. 6–20. URL: <https://doi.org/10.32837/app.v0i64.185>
7. Буданов О. П. Роль інформаційних технологій у процесі професійної підготовки курсантів-юристів військово-юридичних факультетів. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2023. Вип. 80. С. 46–60. URL: <http://repo.uira.edu.ua/jspui/handle/123456789/8349>
8. Федоренко О. І, Радченко К. А. Формування досвіду практичної діяльності у майбутніх військових юристів на засадах компетентного підходу. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер. Педагогічні науки*. 2021. Вип. 22(3). С. 213–226. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v22i3.523>
9. Радченко К. А. Критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх військових юристів. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2017. Вип. 79(2). С. 166–171. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_79%282%29_36
10. Буданов М. П. Професійна підготовка майбутніх військових юристів для діяльності в екстремальних умовах. *Інноваційна педагогіка*. 2022. № 44. С. 98–104. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/44/1.20>

REFERENCES

1. Romaniv Kh. B. (2020). Rol informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u formuvanni profesiinoi pravosvidomosti studentiv-yurystiv. [The role of information and communication technologies in the formation of professional legal awareness of law students] *Informatsiia i pravo*. [Information and law]. V 3. P. 110–118. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3550> [in Ukrainian].
2. Bochevar A. H. (2016). Stan sformovanosti informatsiino-komunikativnoyi kompetentnosti maibutnikhyurystiv. [The state of formation of informational and communicative competence of future lawyers]. *Naukovyi visnyk Pivdenoukrainskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. K. D. Ushynskoho*. [Scientific Bulletin of the South Ukrainian National

Pedagogical University named after K. D. Ushynskiy]. V 1. P. 5–10. <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2016-1-3> [in Ukrainian].

3. Fedorenko O. H., Rozhkov S. I. (2019). Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii yak zaporuka pidvyshchennia yakosti pidhotovky maibutnoho fakhivtsia. [Information and communication technologies as a guarantee of improving the quality of training of the future specialist]. *Naukovyi visnyk Donbasu. [Scientific Bulletin of Donbass]*. №. 1–2. URL: [http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/2019/N1-2\(39-40\)/fogpmf.PDF](http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/2019/N1-2(39-40)/fogpmf.PDF) [in Ukrainian].

4. Moiseienko N. V. (2016). Mobilne informatsiino-osvitnie seredovyshche vyshchoho navchalnoho zakladu. [Mobile information and educational environment of a higher educational institution]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Ser. Pedagogichni nauky. [Herald of Cherkasy University. Ser. Pedagogical sciences]*. № 11. P. 20–27. <https://doi.org/10.31812/0564/720> [in Ukrainian].

5. Lohinova N. I. (2012). Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii u protsesi personalizatsii pidhotovky maibutnikh pravoznavtsiv. [Information and communication technologies in the process of personalization of the training of future legal experts] *Yurydychna psykholohiia ta pedahohika. [Legal psychology and pedagogy]*. V 2 (12). P. 71–79. [in Ukrainian].

6. Kivalov S. V. (2019). Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v osvitnomu protsesi v haluzi prava. [Information and communication technologies in the educational process in the field of law] *Aktualni problemy polityky. [Actual problems of politics]*. V 64. P. 6–20. <https://doi.org/10.32837/app.v0i64.185> [in Ukrainian].

7. Budanov O. P. (2023). Rol informatsiinykh tekhnolohii u protsesi profesiinoi pidhotovky kursantiv-yurystiv viiskovoyurydychnykh fakultetiv. [The role of information technologies in the process of professional training of legal cadets of military law faculties]. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity. [Problems of engineering and pedagogical education]*. V 80. P. 46–60. URL: <http://repo.uipa.edu.ua/jspui/handle/123456789/8349> [in Ukrainian].

8. Fedorenko O. I., Radchenko K. A. (2021). Formuvannia dosvidu praktychnoi diialnosti u maibutnikh viiskovykh yurystiv na zasadakh kompetentnostnoho pidkhodu. [Formation of practical experience of future military lawyers based on the competence approach]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriya: pedahohichni nauky. [Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Service of Ukraine]*. V 22(3). P. 213–226. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v22i3.523> [in Ukrainian].

9. Radchenko K. A. (2017). Kryterii, pokaznyky ta rivni sformovanosti profesiinoi kompetentnosti maibutnikh viiskovykh yurystiv. [Criteria, indicators and levels of formation of professional competence of future military lawyers]. *Zbirnyk naukovykh prats Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Pedagogichni nauky. [Collection of scientific works of Kherson State University. Pedagogical sciences]*. V 79(2). P. 166–171. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_79%28%29__36 [in Ukrainian].

10. Budanov M. P. (2022). Profesiina pidhotovka maibutnikh viiskovykh yurystiv dlia diialnosti v ekstremalnykh umovakh. [Professional training of future military lawyers for activities in extreme conditions]. *Innovatsiina pedahohika. [Innovative pedagogy]*. № 44. P. 98–104. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/44/1.20> [in Ukrainian]